

I N V E N T O I N T I R A P O R T T I

SASTAMALA

Louhilinna-Kotiranta

Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta rautakautisen polttokalmiston ja asuinpaikan lähialueella

29.10. ja 4.11.2015

AKDG4665:1

MUSEOVIRASTO

ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

ESA MIKKOLA

Tiivistelmä

Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Sastamalan Karkussa sijaitsevan Louhilinna-Kotiranta -nimisen rautakautisen polttokalmiston ja asuinpaikan lähialueen tarkkuusinventoinnin ja konekaivun valvonnan loppusyksystä 2015. Tarkkuusinventointi tehtiin 29.10. ja konekaivun valvonta 4.11.2015. Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta liittyivät 0,4 kV sähkömaakaapelin rakentamissuunnitelmaan. Inventoinnin tarkoituksena oli varmistaa etukäteen, ettei kaapelin kaivutöissä vahingoiteta kiinteitä muinaisjäänöksiä. Tarkkuusinventointiin liittyneessä koekuopituksessa ei saatu talteen löytöjä eikä löydetty kiinteitä rakenteita. Sähkökaapelin kaivutyön aikaisessa valvonnassa kaapelilinjalta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Sisällysluettelo

Arkisto ja rekisteritiedot	4
1. Johdanto	6
2. Tutkimusalueen sijaintikartat	7
3. Tutkimusalueen sijainti, lähikohteet ja Louhilinna-Kotirannan tutkimushistoria	8
4. Kohdetiedot	12
5. Koekuopitus ja konekaivun valvonta	16
6. Yhteenveto	23
Kuvaluettelo	24
Lähteet ja kirjallisuus	25
Karttaluettelo	25

Kannen kuva AKDG4665:1. Näkymä kohti Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösaluetta Hörssintieltä luoteesta. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti kaapelikaivantolinjalla. Kuvattu 29.10.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

Arkisto ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde:

Kunta:

Kohteesta aiemmin käytetyt nimet:

Muinaisjäännösrekisterinumero:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus:

Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN):

Koordinaattien selite:

Etäisyystieto:

TM35-lehtijako:

Yleislehtijako:

Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä:

Aiemmat tutkimukset:

Louhilinna-Kotiranta

Sastamala

Koski (Hackman 1909, Europaeus 1915)

Kotiranta (Europaeus 1915)

Johnssonin palsta (Tallgren 1917)

Louhilinna = Kotiranta = Johansson = Meriluoto =

Koski (Erä-Esko 1949)

Harsu–Louhilinna (Salo 2004)

912010032

kiinteä muinaisjäännös

muinaisjäännösryhmät

(polttokalmisto, röykkiökalmisto, asuinpaikka)

rautakautinen

P: 6818520

I: 289641

Z: 60-65 m mpy

Väinölän talon koordinaatit

Karkun kirkosta noin 3,5 km itäkoilliseen

M3433B

212108 Karkku

*Rautakautinen polttokalmisto ja asuinpaikka sijaitsevat Rautaveden Palvianlahden ja Seikunlammen äärellä sorapohjaisella mäen-
töyräällä, Louhilinnan pihassa sekä haassa. Vanhat rakennukset ja tiet (vuoden 1909 kartalla) ovat maastossa nähtävissä. Pihapiirin muinaisjäännöksistä on vain vähän jäljellä, kun taas peltoalueen röykkiöt ovat säilyneet koskemattomina. Pihapiirin kalmisto on pääosin viikinkiaikainen, mutta vanhin osa mahdollisesti 500-luvulta jKr. Hackmanin ja Europaeuksen karttaan merkitty "hautaraunio" on katajaa ja heinää kasvava kiven- ja maansekainen röykkiö. Röykkiö d on ennallaan ketokasvillisuuden peitossa. Röykkiö h Väinölän pohjoispuolella todettiin vuonna 1993 koekuopituksessa kiven- ja maansekaiseksi rautakautiseksi röykkiöksi. Sen sijaan röykkiö f on tuhoutunut 1950-luvulla Väinölän rakentamisen yhteydessä, samoin todennäköisesti röykkiöt c ja g.*

1908-9, A. Hackman, kaivaus

1915, A. Europeus, kaivaus

1917, A.M. Tallgren, kaivaus

1934, N. Cleve, tarkastus

1949, A. Erä-Esko, inventointi

1993, T. Heikkurinen-Montell, tarkastus

1995, T. Heikkurinen-Montell, tarkastus

1996, U. Rajala, inventointi

Aiemmat löydöt:

2008, K. Luoto, valvonta¹

KM5203:187-318

KM5352:1-248

KM5659:1-17

KM6791:1-4

KM6945:10-15

KM7279:1-8

KM9828:1-7

KM10717:1-34

KM29350

KM29561:1-68

Hanketiedot 2015

Tutkimuksen tyyppi:

Tarkkuusinventointi ja konekaivun valvonta

Tutkija:

FM Esa Mikkola

Kaivausapulaiset:

Olli Eranti ja Petri Suomala

Tutkimuslaitos:

Arkeologiset kenttäpalvelut, Museovirasto

Kenttätyöaika:

29.10. ja 4.11.2015

Tutkimusluvan numero:

MV/141/05.04.01.02/2015

Tämän tutkimuksen löydöt:

ei löytöjä

Digitaalinen kuva-aineisto:

AKDG4665:1-19

Tutkimusten tilaaja:

Eltel Networks Oy

Tilaaajan yhteyshenkilö:

Pasi Seppi, Lasikaari 1, 33960 Pirkkala

Hanke:

Carunan sähköverkon maakaapelointisuunnitelma, 0,4kV maasähkökaapelin asennus

Alkuperäisen tutkimuskertomuksen säilytyspaikka:

Museoviraston arkisto, Sturenkatu 2a, Helsinki

Tutkimuskertomuksen digitaaliset kopiot:

Työn tilaaja, Tampereen museot, Museoviraston Hämeenlinnan aluetoimipiste

---

¹ Valvonta kohdistui Hörssintien reunaan ja lähinnä kohteeseen Sastamala Lautatarha. Tutkimus on liitetty tähän, sillä se kattaa osan tämän raportin kuvaamasta hankkeesta

1. Johdanto

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut toteutti Louhilinna-Kotiranta –nimisen rautakautisen polttokalmiston, röykkiökalmiston ja asuinpaikan länsi- ja lounaispuolella kulkeneen maakaapelilinjan arkeologisen inventoinnin ja koekuopituksen 29.10.2015. Kaapelikaivannon konekaivun valvonta toteutettiin 4.11.2015. Tutkimukset tehtiin Eltel Networks Oy:n tilauksesta. Tutkimukset liittyivät Carunan sähköverkon maakaapelointisuunnitelmaan. Louhilinna-Kotirannan kohdalla kyse oli Louhilinnan huvilan pihalle vievän 0,4 kV sähkömaakaapelin asennuksesta. Pirkanmaan maakuntamuseo oli lausunnoissaan (diar: 236/2015) edellyttänyt kaapelilinjan linjauksella tehtäväksi arkeologisia tutkimuksia ennen kaapelin kaivamista maahan, sillä suunnitellun linjan itäpää sijaitsee oletetulla muinaisjäännösalueella.

Muinaisjäännösalueelle ulottuva osa linjasta tutkittiin kaivamalla linjalle koekuoppia eli alueella tehtiin koekaivaus. Lisäksi linja käytiin läpi metallinilmaisimella. Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää, ulottuuko muinaisjäännösalue maakaapelikaivannon linjalle. Yhdestäkään koekuopasta ei löydetty kiinteitä rakenteita eikä saatu talteen löytöjä lukuun ottamatta pientä posliinikupin palaa, jota ei otettu talteen. Konekaivun valvonta toteutettiin kaapelilinjalla 4.11.2015. Konekaivun valvonta aloitettiin Hörssintien lähellä olevalta purolta. Valvottava linja päättyi Louhilinnan pihapiirin kuusiaitaan, jonka läpi linja vielä kaivettiin. Koneellisesti irrotettu maa-aines käytiin oletetun muinaisjäännösalueen osalta läpi metallinilmaisimella, mutta mitään rautakauteen viittaavaa ei havaittu.

Samaan hankkeeseen liittyen ja saman kenttätyöjakson yhteydessä toteutettiin koekaivaukset ja konekaivun valvonta Sastamalassa Koirakallion rautakautisten polttokalmiston ja Kosken (Teukun) historiallisen ajan kyläpaikan lähistöllä, tarkkuusinventointi Pakasen kivikautisen löytöpaikalla, tarkkuusinventointi Toijalan historiallisen ajan asuinpaikan ja Myllyvainion kivikautisen asuinpaikan lähialueella sekä Heinoontien historiallisen ajan tielinjan tutkimukset. Jokaisesta tutkimuksesta on laadittu erillinen raportti. Kaikista näistä tutkimuksista vastasi FM Esa Mikkola apulaisinaan Olli Eranti ja Petri Suomala.

Helsingissä 20.4.2016

Esa Mikkola

2. Tutkimusalueen sijaintikartat

Karttaote 1. Tutkimusalue on merkitty punaisella nelikulmiolla. Ei mittakaavassa. Lähde: retkikartta.fi

Karttaote 2. Samaan kokonaisuuteen kuuluvat Louhilinna-Kotirannan muinaisjännösalueet on merkitty punaisella Muinaisjännösrekisterissä olevien sijaintitietojen mukaisesti. Maakaapelin likimääräinen linja, jolla toteutettiin koekuopitusta ja konekaivun valvonta, on merkitty punaisella katkoviivalla. Pohjakartta MML. Ei mittakaavassa.

3. Tutkimusalueen sijainti, lähikohteet ja Louhilinna-Kotirannan tutkimushistoria

Louhilinna-Kotiranta –niminen rautakautinen muinaisjäänösalue sijaitsee Karkun keskustaajamaksi muodostuneessa Palvialan kylässä lähellä Karkun rautatieasemaa. Muinaisjäänösalue sijaitsee lähellä Rautaveden Palvialanlahden rantaa kahden asuin- tai huvilarakennuksen pihapiirissä. Talot on rakennettu savipeltojen reunustamalle sora- ja kalliopohjaiselle rantatöyräällä. Muinaisjäänöstä on lisäksi talojen länsi- ja pohjoispuolisilla peltosaarekkeilla. Näiden tutkimusten tutkimusalue sijaitsee Louhilinnan ja Hörssintien välissä, joutomaan ja kynnöspellon rajapinnassa. Tutkimusalueen eteläpuolella oli lakkautetun puunjalostuslaitoksen raunioituneita rakennuksia. Tutkimusalueen pohjoispuolella on laajahko yhtenäinen yhä viljelyssä oleva peltoalue, jonka maaperä on savea. Peltoalueen keskelle työntyy laaja avokallioniemeke, jonka itäosassa oli havaittavissa kasvillisuuden peittämä kiven- ja maansekainen röykkiö (ks. karttaote 6, röykkiö merkitty punaisella X-kirjaimella).

Rautavesi sijaitsee Vammalan keskustan ja Karkun välissä ja se kuuluu Kokemäenjoen päävesistöön. Järven pinnan taso on nykyisin noin 57,5 metriä meren pinnan yläpuolella. Rautaveden Liekovedestä erottavan Vammaskosken perkaus 1700-luvulla laskee Rautaveden pintaa lähes metrillä. Nykyisin Rautavesi ja Liekovesi muodostavatkin nykyisin yhden yhtenäisen järviältäan, jonka ympärille Sastamalan keskiaikainen suurpitäjä oli muodostunut. Alueen vanhimmat kirkot, Tyrvään Pyhän Olavin kirkko ja Sastamalan Pyhän Marian kirkko sijaitsevat Rautaveden rannoilla. Palvialan varhaiskeskiaikainen ryhmäkylä on sijainnut tutkimusalueen länsipuolella kauempana rannasta. Louhilinna-Kotirannan alue on ollut 1600-luvulta lähtien peltona ja joutomaana.

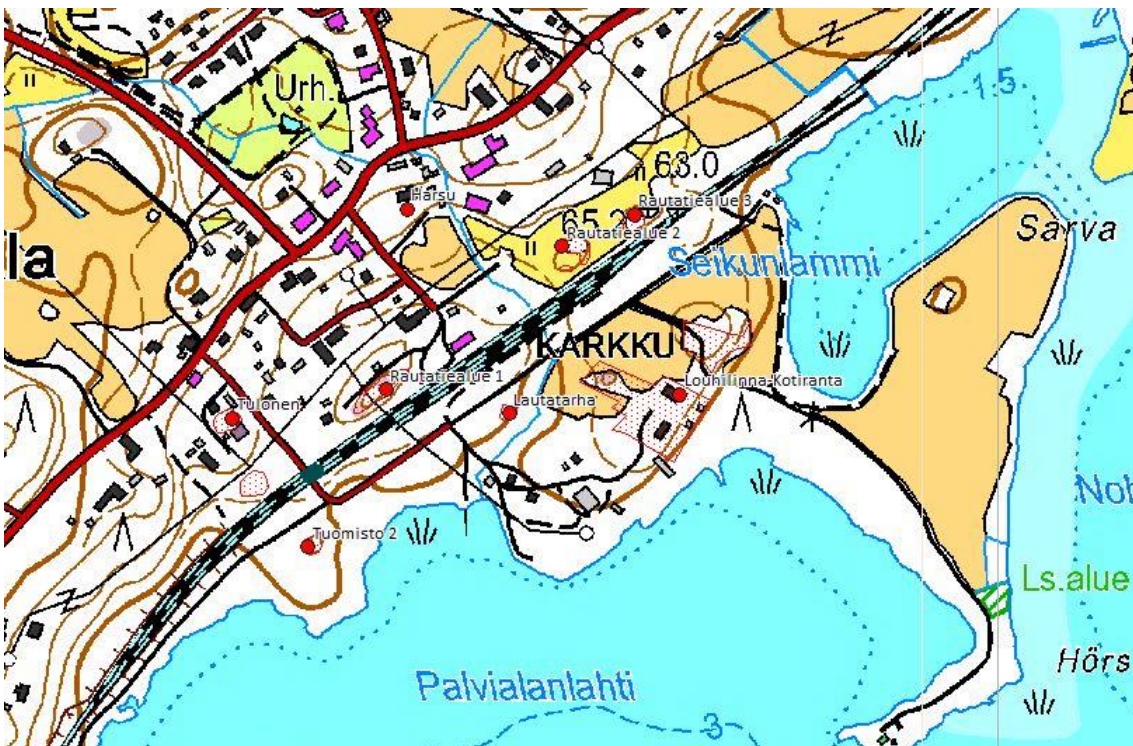
Karttaote 3. Osa Jonas Strengin maakirjakartasta vuodelta 1644 (MHA 1 A 32:2). Tutkimusalue on historiallisella ajalla ollut peltoa ja joutomaata. Karttapohjoinen on suunnilleen kuvan vasemman ylänurkan suunnassa.

Kartta 4. Ote Kuninkaankartastosta vuosilta 1776-1805 sivu 148. Tutkimusalue ympyröity punaisella

Karkun rautatieaseman ympäristössä Palvialassa sijaitsee merkittävä rautakautisten kohteiden keskittymä, johon Louhilinna-Kotirantakin kuuluu. Kohteista kuuluisin lienee Tulosen myöhäisrautakautinen kalmisto, jota Alfred Hackman ja A.M. Tallgren ovat tutkineet vuosina 1908, 1909 ja 1911. Tulonen on muinaisjään-
rekisterissä numerolla 912010031.

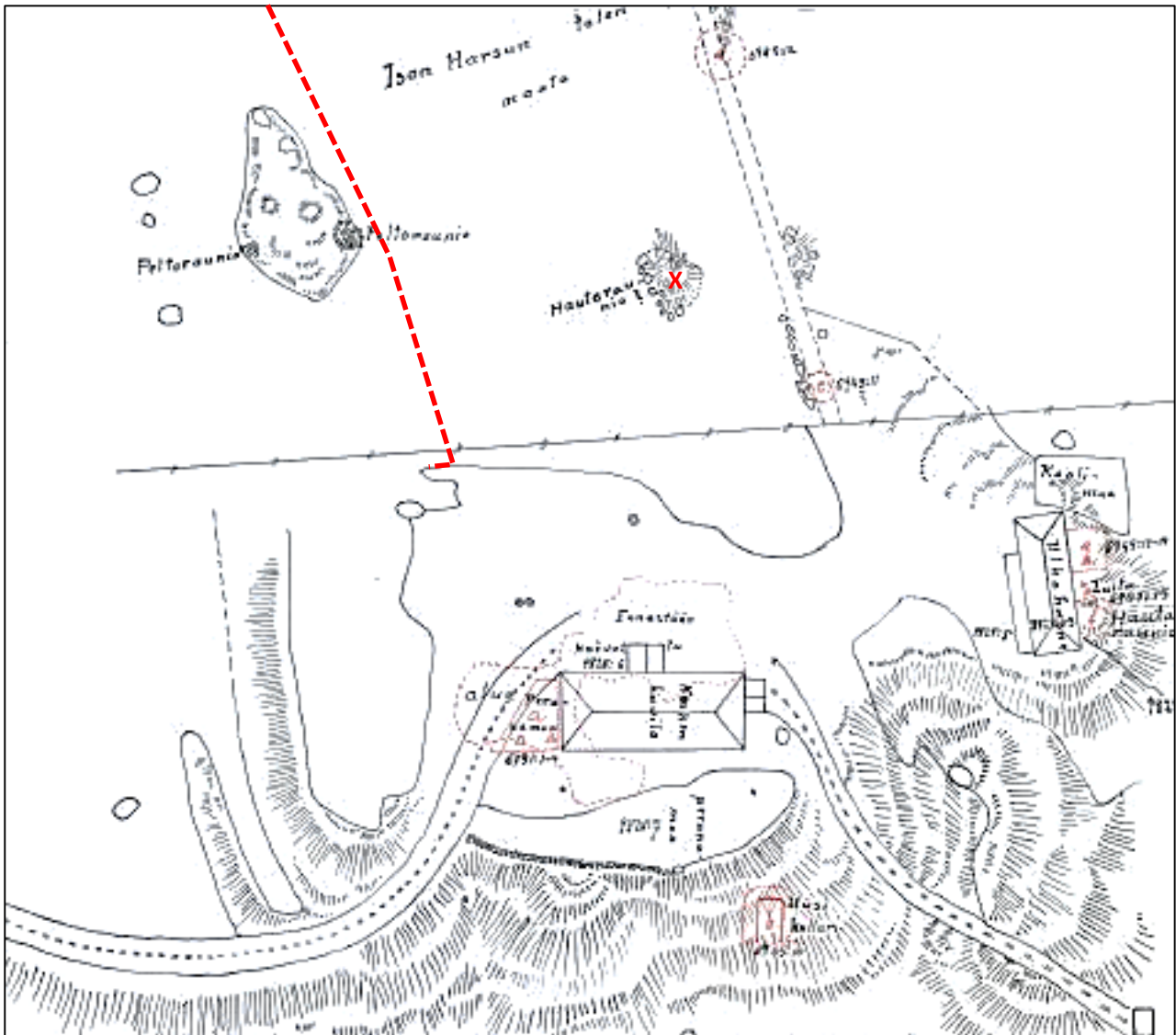
Karttaote 5. Louhilinna-Kotirannan sekä lähikohteiden sijainti ja aluerajaukset Museoviraston ylläpitämän valtakunnallisen kiinteiden muinaisjään-
rekisterin mukaan. Lähi kohteet ovat Tulonen, Tuomisto 2, Rautatiealue 1, 2 ja 3, Lautatarha ja Harsu.

Ensimmäiset löydöt Louhilinna-Kotirannasta tulivat esille, kun sahanhoitaja Johan Koski löysi vuonna 1908 viikinkiaikaisen rannerenkaan, keihäänkärjen katkelman, kaksi kirvestä ja saviastian paloja uudisrakennuksensa työmaalta. Arkeologi Alfred Hackman toteutti löytöpaikalla kaivaustutkimuksia 1908 ja 1909. Kaivauksissa saatiin talteen runsaasti rautakautisia polttokalmistolöytöjä lähinnä Kosken huvilan eteläpäädyistä. Löydöt ajoittuvat 500-luvulta 1100-luvulle. Rautakautisia aseita ja pronssikoruja löytyi lisää vuonna 1910 rakennustöissä (KM5659:1-17). Muinaistieteellisen toimikunnan amanuessi Arne Europaeus (myöh. Äyräpää) tarkasti kohteen vuonna 1915, sillä joulukuussa 1914 Historialliseen museoon (nyk. Kansallismuseo) oli saapunut lähetys, jossa oli kirves, ruodollinen keihäänkärki, sulanut punainen lasihelmi ja riipushioimen katkelma (KM6971:1-4). Lisäksi rantatörmään tehdyn kellarin kohdalta oli löydetty rautakuonaa ja savitiivistettä. Savitiiviste on peräisin muinoin palaneesta hirsirakennuksesta, jossa hirsien välit on tilkitty savella. Rakennuksen palaessa savi kovettuu muotoonsa ja säilyy vuosituhansia. Europaeus päätyikin esittämään, että kohteessa tulisi toteuttaa lisää kaivaustutkimuksia. Amanuessi A.M. Tallgren teki alueella pienimuotoisia kaivauksia vuonna 1917. Tallgrenilla oli kuitenkin vaikeuksia saada kaivaustyövoimaa ja tutkimuksia tehtiin vain yhden päivän ajan. Tästä huolimatta tutkittu ala oli lähes 20 neliometriä. Nils Cleve puolestaan kävi tarkastamassa kohteen 1934, sillä museolle oli tullut tieto Karkun Palvialan Harsun maalla sijaitsevasta kalmistosta tehdyistä uusista löydöistä. Löydöt olivat tulleet esille ulkorakennuksen puuliiterin sisältä pois viedystä maasta. Löytöinä saatiin talteen mm. kirves, pronssisen hevosenkenkäsoljen puolikas, kaksi pronssisormusta ja saviastian paloja (KM 9828:1-7). Löydöt eivät antaneet aihetta kaivaustutkimuksiin.

Aarni Erä-Esko liitti Louhilinnan Karkun pitäjän kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin kohdeluetteloon. Inventointikertomuksesta ei käy ilmi, onko paikalla käyty. Seuraavan kerran Louhilinna-Kotirannan kalmistoaluetta tutkittiin 1990-luvulla. Tuula Heikkurinen-Montell valvoi Louhilinnan pihapiirin pohjoisreunalla sähkömaakaapelin konekaivua 21.6.1993. Tutkimuksissa ei löydetty mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Tosin tällöin havaittiin ulkorakennuksen paikalla olleen rakennuksen tultua puretuksi 1950-luvulla ja paikalle rakennetun talon nimeltä Väinölä. Samalla oli tuhottu ainakin yksi hautaraunio ja kalmistoaluetta. Kaapelointityötä jatkettiin 21.4.1995, jolloin sähkömaakaapeli vedettiin Louhilinnaan. Kaivanto lähti Louhilinnan pohjoisnurkasta kohti vuoden 1993 pihapiirin pohjoisreunassa kulkevaa kaapelilinjaa. Kallio oli kaivukohdassa varsin lähellä maan pintaa. Kaivannossa havaittiin tummaa maata ja talteen saatiin joitakin rautakautisia löytöjä. Kaivanto kulki vanhojen kaivausalueiden poikki, eivätkä löydöt olleet alkuperäisillä paikoillaan. Ulla Rajala inventoi Louhilinna-Kotirannan aluetta Palvialan osa-alueinventoinnin yhteydessä vuonna 1996. Tällöin Väinölän pohjoispuolella olevalta peltosaarekkeelta löydettiin koekuopista selviä merkkejä kulttuurikerroksesta. Lisäksi löydettiin kalmisto- tai liesikiveystä. Löytöinä saatiin talteen lähinnä rautakautisia saviastian paloja ja savitiivistettä.

Tämän hankkeen kannalta merkittävä tutkimus oli Kalle Luodon vuonna 2008 toteuttama vesihuoltohankkeeseen liittynyt valvonta Hörssintien reunassa. Tällöin Hörssintien reunaan kaivettiin puolitoista metriä leveä ja noin metrin syvyinen kaivanto. Kaivanto sijaitsee alueella, johon sähkömaakaapeli suunnitelmakartan mukaan on tarkoitus asentaa. Näin ollen aluetta ei nyt tässä yhteydessä tarkasteltu enempää.

Karttaote 6. Osa Nils Clevén laatimasta kartasta vuodelta 1934, joka perustuu A. Hackmanin 1909 tekemään karttaan, jota A. Europæus on täydentänyt omilla havainnoillaan. Pohjoinen on kohti kartan oikeaa yläkulmaa. Kaapelikaivannon likimääräinen linja on merkitty punaisella katkoviivalla karttaan. Maastossa havaittu röykkiö merkitty punaisella X-kirjaimella. Ei mittakaavassa.

Levy nro 4443. Aarne Europæuksen vuonna 1915 ottama kuva Louhilinna-Kotirannan alueesta. Kohde on kuvattu länsiluoteesta Karunkun rautatieaseman läheltä. Polttokenttäkalmisto on sijainnut Rautaveden rannassa sijaitsevan vähäisen mäntötyrään laella. Röykkiöt puolestaan rinteessä pellon ja joutomaan rajapinnassa.

4. Kohdetiedot

Tutkimuskohde:

Kunta:

Muinaisjäännösrekisterinumero:

Laji:

Tyyppi:

Tyyppin tarkenne:

Ajoitus:

Kohteen sijainti muinaisjäännösrekisterin mukaan (ETRS-TM35FIN):

Koordinaattien selite:

Etäisyystieto:

TM35-lehtijako:

Yleislehtijako:

Kohteen kuvaus muinaisjäännösrekisterissä:

Louhilinna-Kotiranta

Sastamala

912010032

kiinteä muinaisjäännös

muinaisjäännösryhmät

(polttokalmisto, röykkiökalmisto, asuinpaikka)

rautakautinen

P: 6818520

I: 289641

Z: 60-65 m mpy

Väinölän talon koordinaatit

Karkun kirkosta noin 3,5 km itäkoilliseen

M3433B

212108 Karkku

*Rautakautinen polttokalmisto ja asuinpaikka sijaitsevat Rautaveden Palvianlahden ja Seikunlammen äärellä sorapohjaisella mäen-
töyräällä, Louhilinnan pihassa sekä haassa. Vanhat rakennukset ja tiet (vuoden 1909 kartalla) ovat maastossa nähtävissä. Pihapiirin muinaisjäännöksistä on vain vähän jäljellä, kun taas peltoalueen röykkiöt ovat säilyneet koskemattomina. Pihapiirin kalmisto on pääosin viikinkiaikainen, mutta vanhin osa mahdollisesti 500-luvulta jKr. Hackmanin ja Europaeuksen karttaan merkitty "hautaraunio" on katajaa ja heinää kasvava kiven- ja maansekainen röykkiö. Röykkiö d on ennallaan ketokasvillisuuden peitossa. Röykkiö h Väinölän pohjoispuolella todettiin vuonna 1993 koekuopituksessa kiven- ja maansekaiseksi rautakautiseksi röykkiöksi. Sen sijaan röykkiö f on tuhoutunut 1950-luvulla Väinölän rakentamisen yhteydessä, samoin todennäköisesti röykkiöt c ja g.*

Aiemmat tutkimukset:

1908-9, A. Hackman, kaivaus

1916, A. Europaeus, kaivaus

1917, A.M. Tallgren, kaivaus, 1 päivä, n. 18 m²

1934, N. Cleve, tarkastus

1949, A. Erä-Esko, inventointi

1993, T. Heikkurinen-Montell, tarkastus

1996, T. Heikkurinen-Montell, tarkastus

1996, U. Rajala, inventointi

2008, K. Luoto, valvonta²

Aiemmat löydöt:

KM5203:187-318

KM5352:1-248

KM5659:1-17

² Valvonta kohdistui Hörssintien reunaan ja lähinnä kohteeseen Sastamala Lautatarha. Tutkimus on liitetty mukaan, sillä se kattaa osan tämän raportin kuvaamasta hankkeesta

KM6791:1-4
KM6945:10-15
KM7279:1-8
KM9828:1-7
KM10717:1-34
KM29350
KM29561:1-68

Tutkimukset 29.10 ja 4.11.2015:

Hörssintien reunassa kulkevan kaapelikaivannon kohta on tutkittu vuonna 2008 (ks. Luoto 2008). Sähkömaa-kaapeli on tarkoitus sijoittaa jo kertaalleen kaivettuun kohtaan, joten alueella ei tehty lisätutkimuksia. Tutkimukset keskitettiin Louhilinna-Kotirannan pihapiirin länsipuoliselle joutomaa-alueelle, joka vanhojen karttojen perusteella on käytöstä pois jäänyttä vanhaa peltoa. Alueelle kaivettiin seitsemän koekuoppaa, joista kaksi oli laajuudeltaan 1 x 1 metriä ja viisi 50 x 50 cm. Kaikki kuopat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan. Koekuopista ei saatu talteen mitään rautakauteen viittaavaa. Myöskään konekaivun valvonnassa ei linjalta havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Konekaivun urakoinnista vastasi T. Palola Oy Nivalasta. Yhteyshenkilönä oli Juha Uusivirta. Kaapelikaivanto oli leveimmillään noin 50 cm ja syvimmillään noin 80 cm. Kalliokohdassa syvyyttä oli vain noin 30-40 cm. Tutkimuksissa ei löydetty Kansallismuseon kokoelmiin liitettäviä löytöjä.

AKDG4665:2. Kaapelikaivannon linja Hörssintien varrella. Kuvattu koillisesta. Kuvan vasemmassa laidassa pellolla Lautatarha-niminen kohde. Kuvattu 29.10.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:3. Näkymä kohti Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueita kaapelikaivannon linjalta luoteesta. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti kaivamassa koekuoppia. Kuvattu 29.10.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:6 Kaapelikaivannon linja kuvattu luoteesta ennen sen auki kaivamista. Kuvattu 29.10.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:9 Yleiskuva tutkimusalueesta savipellon keskelle työntyvältä kallioniemekkeeltä. Kuvattu pohjoisesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:11. Mahdollinen röykkiö tai muu kiveys pellon keskelle työntyvän kallioniemekkeen itäosassa. Kuvattu idästä. 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

5. Koekuopitus ja konekaivun valvonta

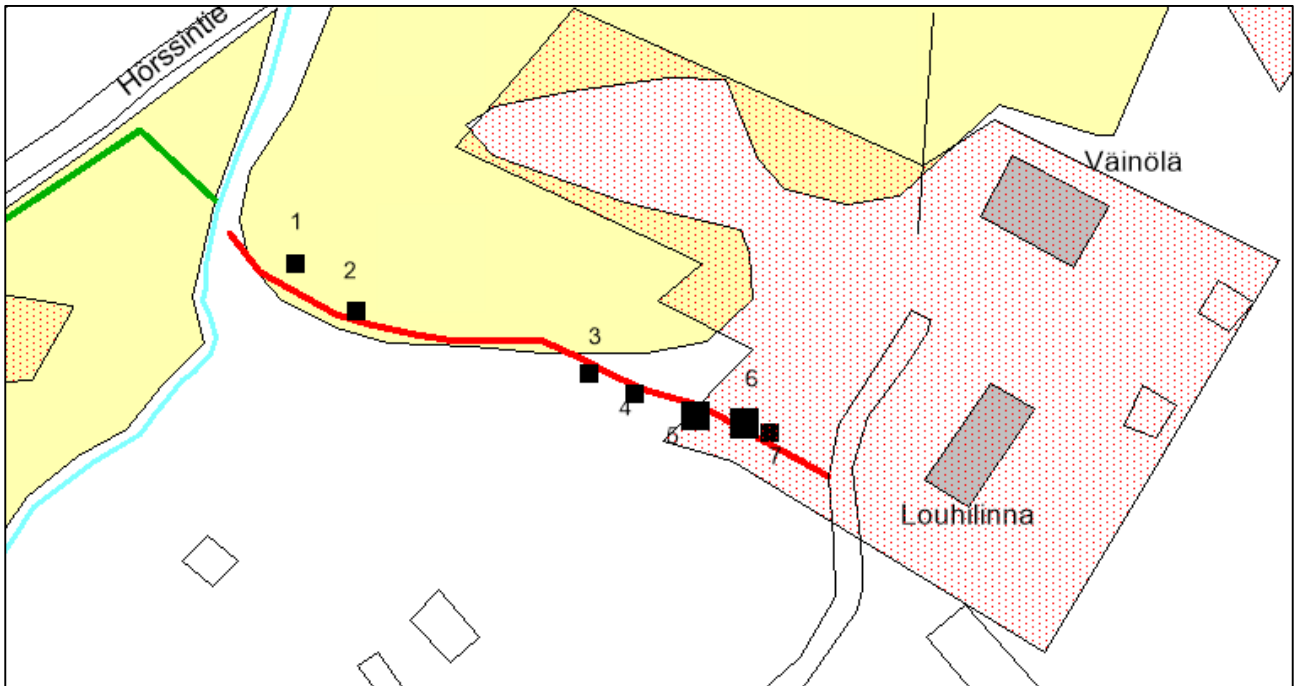
Inventoinnin esitöissä kohteiden tiedot selvitettiin Museoviraston arkistoaineistoista. Alueen historiallisen ajan maankäyttöä selvitettiin Kansallisarkiston kokoelmien digitaalisista kartta-aineistosta. Koekaivausta ja konekaivun valvonnan toteuttamista varten haettiin tutkimuslupa Museoviraston Kulttuuriympäristön suo-
jelu -osastolta (lupa MV/141/05.04.01.02/2015).

Näiden tutkimusten kohteena oleva osa maakaapelin linjasta kulkee aluksi sorapäällysteisen Hörssintien pel-
lonpuoleista reunaa noin 70 metriä. Tämän jälkeen linja kääntyy kohti Rautavettä ja Louhilinnaa. Linja kulkee
pienen puron yli nousten kynnöspellon reunaan. Tästä linja kulkee tilojen rajaa myötäillen kohti Louhilinnan
pihapiiriä, missä linja päättyy ylisuureksi kasvaneen kuusiaidan päädyssä sijaitsevaan pihamuuntamoon. Suu-
rin osa valvotusta linja sijaitsee kynnöspellon reunassa, mutta linjan itäpää nousee joutomaa-alueelle.
Pirkanmaan maakuntamuseo oli edellyttänyt koekaivausta linjan itäpäässä, jossa noin 20 metriä sijaitsee Lou-
hilinna-Kotirannan nykyisen kulmikkaan aluerajauksen sisäpuolella. Lisäksi noin 60 metrin matkalta
kaivaminen tuli toteuttaa arkeologin valvonnassa. Linjan itäpäässä tehtiin pienimuotoinen koekaivaus. Lisäksi
linjaa ja sen lähialueita (noin 2 m molempiin suuntiin maastoon merkitystä linjasta) prospektoitiin metallinil-
maisimella. Lopulta päädyttiin toteuttamaan konekaivun valvonta noin 110 metrin matkalta.
Koekaivauksessa, prospektoinnissa ja valvonnassa ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaa-
vaa.

Kuoekuopat sijoitettiin valvottavan linjan osan itäpäättyyn. Koekuoppien numerointi alkaa lännestä ja päättyy
lähelle Louhilinnan pihaa. Koekuoppien sijaintitiedot on mitattu kunkin kuopan lounaiskulmasta. Mittaukset
on tehty VRS-GPS-satelliittipaikantimella, jonka mittatarkkuus on noin ± 10 cm. Käytetty koordinaattijärjes-
telmänä on ETRS-TM35FIN ja korkeusjärjestelmänä on N2000. Koekuoppien 1-4 ja 7 koko oli 50 x 50 cm.
Koekuopat 5 ja 6 olivat kooltaan noin 100 x 100 cm. Kuopat kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan, mikä lähes
kaikissa kuopissa oli vaaleanharmaata savea.

Nro	P	I	Z pinta	Koko
KK1	6818513,06	289499,34	60,79	50X50
KK2	6818504,52	289510,23	61,03	50X50
KK3	6818493,57	289552,29	63,12	50X50
KK4	6818489,95	289560,74	63,65	50X50
KK5	6818485,62	289571,28	64,41	100X100
KK6	6818484,23	289581,25	64,48	100X100
KK7	6818482,85	289585,05	64,57	50X50

Karttaote 7. Koekuoppien sijoittuminen. Koekuopat on merkitty mustilla neliöillä. 0,4 kV kaapelin kaivettu linja merkitty punaisella. Ote yleiskartasta. Ei mittakaavassa. Kuoppien koko ei ole suhteessa taustakarttaan.

Koekuopat 1 ja 2 kaivettiin tutkimusten aluksi peltoalueelle. Koekuopat olivat kooltaan 50 x 50 cm ja syvyyttä niillä oli noin 35 cm. Koekuopissa oli pinnassa noin 25-33 cm harmaata muokkauskerrossavea, alla oli puhdas vaaleanharmaa savi. Kuopista ei saatu talteen löytöjä eikä niissä havaittu mitään kiinteään muinaisjäänneeseen viittaavaa.

Koekuopat 3 ja 4 kaivettiin muinaisjäännesrajausten ulkopuolelle joutomaalle, joka on entistä peltoa. Koekuoppien koko on 50 x 50 cm ja niiden syvyys vaihteli 26 ja 30 cm välillä. Molemmissa kuopissa oli samankaltainen kerrosjärjestys. Molempien pinnassa oli noin 15-20 cm paksuinen kuiva, multava mutta savinen vanha muokkauskerros, jossa oli joitakin yksittäisiä halkaisijaltaan 10-15 cm kokoisia kiviä. Koekuopasta 4 löydettiin pieni kahvikupin pala, jota ei otettu talteen. Kummassakaan koekuopassa ei havaittu mitään rautakautiseen asuinpaikkaan tai kalmistoon viittaavaa.

Koekuopat 5 ja 6 kaivettiin 1 x 1 metrin laajuisina muinaisjäännesaluerajauksen sisäpuolelle. Alun perin kuoppien koko oli 50 x 50 cm, mutta niitä laajennettiin mahdollisten löytöjen talteen saamiseksi. Kummastakaan kuopasta ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäänneeseen viittaavaa. Kuoppien kerrosjärjestys oli lähes identtinen kuoppien 3 ja 4 kanssa, joskin kuopassa 6 oli melko runsaasti 10x15 cm halkaisijaltaan olevia kiviä. Kivet olivat kuivassa multavassa savessa muodostamatta rakennetta.

Koekuoppa 7 koko oli noin 50 x 50 cm. Se kaivettiin metallinilmaisimen antaman kaiun kohdalle kuusiaidan juureen ojamaiseen painautumaan. Metallinilmaisimen antama kaiku oli kuitenkin peräisin melko uusista

rautavanteista. Koekuopan vieressä oli joitakin hyväkuntoisia tiiliä. Paksun, pääasiassa eri maatumisvaiheissa olevista kuusenneulasista muodostuneen orgaanisen kerroksen alla oli puhdasta hiesua ja erittäin paljon kuusen juuria. Koekuopasta ei löydetty mitään rautakautiseen muinaisjäännökseen viittaavaa.

Koekuopat peitettiin huolellisesti mittausdokumentoinnin jälkeen. Konekaivun valvonnassa todettiin kallion olevan melko lähellä maan pintaa noin 15-20 metrin päässä Louhilinnan kuusiaidasta länteen. Kallioisessa kohdassa oli myös jonkin verran luonnonkiviä, jotka saattavat olla peräisin Europaeuksen karttaan merkitystä peltorauniosta, josta ei enää näkynyt mitään merkkejä maan pinnalle. Tämän kohdan eteläpuolella oli suurrehkon tuulenskaato. Tuulenskaadon kuoppa ja juurakossa yhä kiinni oleva maa tarkastettiin metallinilmaisimella. Mitään rautakauteen ajoittuvaa ei löydetty. Kuusiaidan länsipuolella olleessa ojassa oli resentiä rautaromua sekä pari kokonaista tiiltä.

AKDG4665:4. Koekuoppia Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueella kaapelikaivannon linjalla. Etualalla koekuoppa 4. Kuvassa Petri Suomala koekuopan 5 kohdalla. Kuvattu luoteesta 29.10.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:5. Koekuoppia Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueella kaapelikaivannon linjalla. Kuvassa Petri Suomala. Kuvattu kaakosta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:10. Yleiskuva tutkimusalueesta savipellon keskelle työntyvältä kallioniemekkeeltä, joka on muinaisjäännösalue. Konekaivun valvonta käynnissä. Kuvattu koillisesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:12. Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Taustalla Karkun rautatieasema. Kuvattu kaakosta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:7 Petri Suomala ja Olli Eranti valvovat kaapelikaivannon linjan auki kaivamista. Kuvattu luoteesta. 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:8. Petri Suomala ja Olli Eranti valvovat kaapelikaivannon linjan auki kaivamista. Kuvattu luoteesta 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:13. Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Kallio tulee esille savisen muokauskerroksen alta. Kuvattu lännestä 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:14. Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Kallio tulee esille savisen muokkauskerroksen alta. Kuvassa Petri Suomala. Kuvattu lännestä 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

AKDG4665:15. Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla, joka päättyy yli-ikäisen kuusiainan taakse Louhilinnan pihaan. Kuvattu etelästä 4.11.2015. Kuva Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

6. Yhteenveto

Sastamalan Karkussa toteutetaan sähkölinjan maakaapelointia sähkön toimitusvarmuuden parantamiseksi. Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki tähän hankkeeseen liittyneen tarkkuusinventoinnin Louhilinna-Kotirannan rautakautisen muinaisjäännösalueen lähistöllä. Louhilinna-Kotiranta muodostuu rikkaasta polttokenttäkalmistosta, röykkiökalmistosta ja asuinpaikka-alueista. Louhilinna-Kotirannan kalmistot perustettu mahdollisesti jo 500-luvun jälkipuoliskolla jKr., mutta kalmistot ovat varmuudella olleet käytössä merovingi- ja viikinkiajalla eli noin 600-1000 jKr. Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueen tarkkaa laajuutta ei aikaisemmista tutkimuksista huolimatta tunneta. Nyt toteutetun tutkimuksen tarkoituksena olikin varmistaa, ettei sähkömaakaapelointihanke koske kalmistojen tai asuinpaikan alueita. Tutkimusten menetelminä olivat koekuopitus, konekaivun valvonta, peltopiminta ja metallinilmaisimella toteutettu prospektointi. Maakaapelin linjalta ei löydetty mitään kiinteään muinaisjäännökseen liittyvää. Näin ollen kohteessa ei tämän hankkeen osalta ole arkeologista jatkotutkimustarvetta.

Kuvaluettelo

Kuvan numero	Aihe	Valmistusaika	Aiheen paikat	Tekijä
AKDG4665:1	Näkymä kohti Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösaluetta Hörssintieltä luoteesta. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti kaapelikaivantolinjalla.	29.10.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:2	Kaapelikaivannon linja Hörssintien varrella. Kuvattu koillisesta. Kuvan vasemmassa laidassa pellolla Lautatarha-niminen kohde.	29.10.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:3	Näkymä kohti Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösaluetta kaapelikaivannon linjalta luoteesta. Kuvassa Petri Suomala ja Olli Eranti kaivamassa koekuoppia.	29.10.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:4	Koekuoppia Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueella kaapelikaivannon linjalla. Kuvassa Petri Suomala. Kuvattu luoteesta.	29.10.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:5	Koekuoppia Louhilinna-Kotirannan muinaisjäännösalueella kaapelikaivannon linjalla. Kuvassa Petri Suomala. Kuvattu kaakosta.	29.10.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:6	Kaapelikaivannon linja kuvattu luoteesta ennen sen auki kaivamista.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:7	Petri Suomala ja Olli Eranti valvovat kaapelikaivannon linjan auki kaivamista. Kuvattu luoteesta.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:8	Petri Suomala ja Olli Eranti valvovat kaapelikaivannon linjan auki kaivamista. Kuvattu luoteesta.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:9	Yleiskuva tutkimusalueesta savipellon keskelle työntyvältä kallioniemekkeeltä. Kuvattu pohjoisesta.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:10	Yleiskuva tutkimusalueesta savipellon keskelle työntyvältä kallioniemekkeeltä, joka on muinaisjäännösaluetta. Konekaivun valvonta käynnissä. Kuvattu koillisesta.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:11	Mahdollinen röykkiö tai muu kiveys pellon keskelle työntyvän kallioniemekkeen itäosassa. Kuvattu idästä.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:12	Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Taustalla Karkun rautatieasema. Kuvattu kaakosta.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:13	Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Kallio tulee esille savisen muokkauskerroksen alta. Kuvattu lännestä.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:14	Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla. Kallio tulee esille savisen muokkauskerroksen alta. Kuvassa Petri Suomala. Kuvattu lännestä.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola
AKDG4665:15	Konekaivun valvonta käynnissä kaapelilinjalla, joka päättyy yli-ikäisen kuusiaidan taakse Louhilinnan pihaan. Kuvattu etelästä.	4.11.2015	Sastamala, Louhilinna-Kotiranta	kuvaaja: Esa Mikkola

Lähteet ja kirjallisuus

Tutkimuskertomukset Museoviraston arkistossa³:

Cleve, Nils 1934: Kertomus viimeisistä löydöistä parturi Johan Meriluodon (ennen Vihtori Korirannan ja J. Kosken) omistamalta Louhilinna-nimiseltä huvila-alueelta Karkun pitäjän Palvialan kylästä (Harsun talon maalla).

Erä-Esko, Aarne 1949: Karkun pitäjän kiinteät muinaisjännökset. Ylioppilas Aarni Erä-Eskon inventointikertomus v. 1949

Europaeus, Aarne 1915: Kertomus viimeisistä löydöistä Vihtori Kotirannan (Ennen sahanhoitaja J. Kosken) omistamalla tonttimaalla ja sen läheisimmässä ympäristössä Karkun pitäjän Palvialan kylässä (Harsin talon maalla)

Hackman, Alfred 1909: Karkku. Undersökning af ett brandgraffält från yngre järnåldern på sågförvaltaren Johan Koskis tomt på Harsu hemmans mark i Palviala by.

Luoto, Kalle 2008: Vammala, Karkku. Lounais- ja Luoteis-Pirkanmaan vesihuoltohankkeen arkeologinen valvonta Karkun rautatieaseman itä- ja kaakkoispuolella 20.-22.5.2008. Pirkanmaan maakuntamuseo.

Rajala, Ulla 1996: Vammala, Palvialan osa-alueinventointi.

Tallgren, A.M. 1917: Kertomus allekirjoittaneen kaivauksesta Karkun Palvialan kylässä kesällä 1917.

Kirjallisuutta:

Salo, Unto 2004a, *Sastamalan historia 1.1*. Esihistoria. Vammalan kirjapaino. Vammala.

Salo, Unto 2004b, *Sastamalan historia 1.1*. Esihistorian liiteosa. Vammalan kirjapaino. Vammala

Kohde mainittu:

Finskt Museum 1910, s. 10-11, vuonna 1909 Historiallisen museon kokoelmiin karttuneiden löytöjen esittelyssä mainitaan tämän kohteen löydöt, samoin FM 1916, s. 68.

Karttaluettelo

- 1) Yleiskartta Sastamala Louhilinna-Kotiranta, mk 1:1500, koko A4, piirtänyt Esa Mikkola, Arkeologiset kenttäpalvelut

---

³ Lomakemuotoisia tarkastuskertomuksia ei ole lueteltu tässä yhteydessä

**SASTAMALA LOUHILINNA-KOTIRANTA
ESA MIKKOLA 2015**

YLEISKARTTA MK 1:1500

Mittausdokumentointi

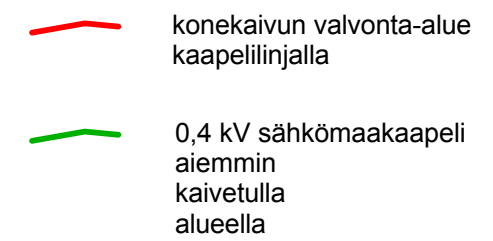
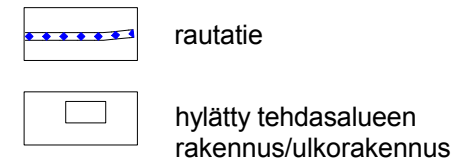
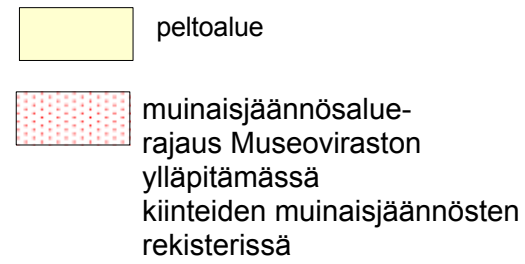
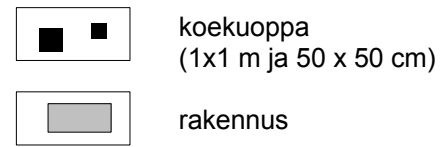
Pohjakartta Caruna

Puht. piirt. Esa Mikkola 2016

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

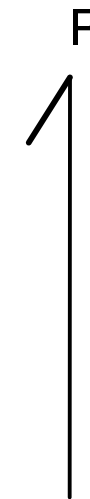
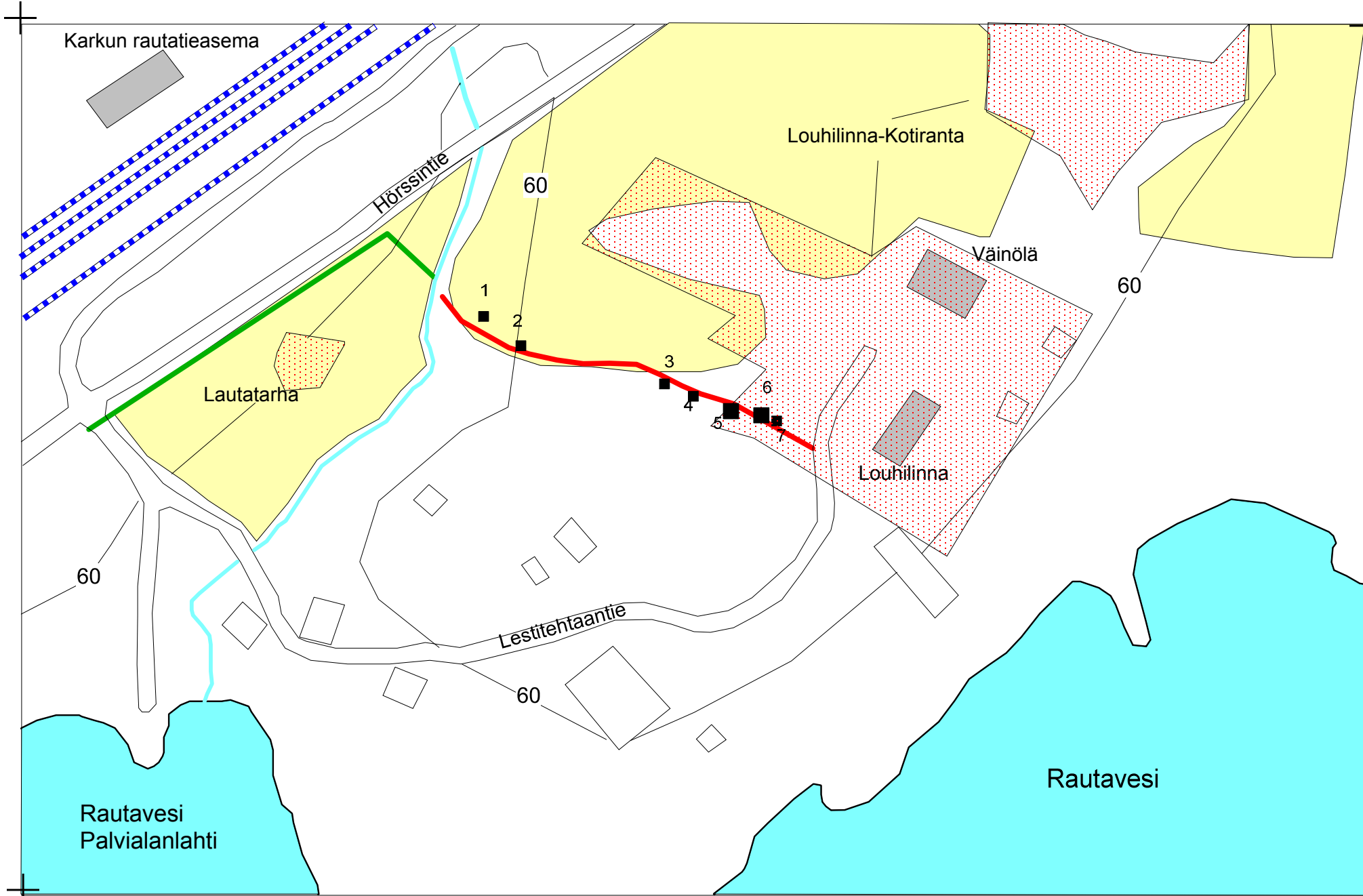
Koordinaatisto ETRS-TM35FIN

N2000

6818600/289364

6818600/289758

6818344/289364

6818344/289758

kilometriä

Mittakaava: 1:1 500